

РОЛЬ “ФІЛЬТРУ РІДНОЇ МОВИ” У ФОРМУВАННІ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ВСТУПНОМУ КОРЕКТИВНОМУ КУРСІ

Валентина Гутник (Київ, Україна)

Формування фонетичної компетентності (ФК) як складника іншомовної комунікативної компетентності (ІКК) розпочинається на початковому етапі навчання та вивчення іноземної мови (ІМ) і ускладнюється низкою чинників, до яких ми передусім відносимо вплив *фільтру рідної мови*.

Існування такого фільтру було виявлено М. С. Трубецьким [8, с. 47]. Коли людина сприймає чужу мову, вона підсвідомо “вмикає” фонологічне “сито” рідної мови. Оскільки воно конфліктує з рідною мовою, виникають численні помилки та непорозуміння. Звуки чужої мови інтерпретуються зачасти некоректно, так як зазнають впливу фільтру.

В. О. Артёмов пояснює принцип його дії: учень, незалежно від того, яка мова є його рідною, сприймає інтонацію ІМ так само, як і весь звуковий склад, вухами, вихованими на звуках рідної мови, тобто через призму звукової системи рідної мови [1, с. 209].

К.-Р. Бауш визначає звичні для слуху звукові особливості рідної мови, які впливають на зрозумілість мовлення, як фільтр. Це означає, що сприйняття мовлення орієнтується на певні ознаки, яких немає в ІМ, в силу чого вони не можуть бути ідентифікованими та розпізнаними [4, S. 227]. Цю думку поділяє також Г. Шторх [7, S. 104]. У. Хіршфельд називає систему звукосприймання, яка склалась у рідній мові, шаблоном або фільтром, що пропускає через себе лише ті форми, які людина звикла чути і розуміти [6, S. 183].

І. Кано визначає дію фільтру (“сітки” у І. Кано) як дію звукової системи рідної мови, що керує як звукосприйманням, так і говорінням. Коли людина розпочинає вивчення нової мови, звуковий інвентар якої незафіксований мозком, система рідної мови уподібнюється фільтру: нові звуки зіставляються з уже зафіксованими в пам’яті і фільтруються – вони або зовсім не сприймаються мовцем, або ж відтворюються ним у зміненому, деформованому вигляді. Звуки ІМ, які не мають еквіваленту у рідній мові, не сприймаються зовсім [5, S. 29]. Це стосується не тільки звукового складу мови, а й одиниць супрасегментного рівня: просодичні особливості мови, що вивчається, теж підпадають під дію фільтру. О. Р. Валігура говорить про “просодичне сито”, через яке сприймається просодія іншомовного мовлення і яке зумовлює виникнення просодичного акценту [2, с. 26]. Отже, для того, щоб правильно відтворити звук чи мелодичний контур, його потрібно почути, тобто ідентифікувати, оскільки неправильне сприйняття на слух унеможливорює коректну артикуляцію та інтонаційне оформлення мовлення.

Для досягнення цієї мети ми пропонуємо *п’ятикрокові* та *трикрокові* вправи [3, с. 131]. Передусім це вправи, метою яких є

формування навичок тонічної, або ж беззвучної артикуляції. Наступним кроком є відтворення мелодичного контуру фрази тільки “гудінням”, що сприяє формуванню навичок інтонування. Далі пропонується читання пошепки та напівголосно. В якості п'ятого, останнього кроку вважаємо доцільним читання фраз вголос, разом з диктором. Такі вправи, сприяють, на нашу думку, формуванню ФК як в аудіюванні, оскільки кожен фразу студенти спочатку слухають, так і в читанні вголос, оскільки вони відтворюють фрази самостійно у різних режимах. При цьому студентам пропонується супроводжувати кожен фразу жестами, що відтворюють мелодичний контур. *П'ятикрокові* вправи призначені для формування різної диференційної чутливості та нових слухових еталонів, які сприятимуть деавтоматизації ненормативних фосилізованих фонетичних навичок, що формуються під час навчання та вивчення ІМ у школі.

Трикрокові вправи мають на меті формування навичок тонічної артикуляції, читання пошепки та читання вголос разом з диктором – призначені здебільшого для формування диференційної чутливості до одиниць сегментного рівня, адже беззвучна артикуляція спричинює максимальне напруження голосових зв'язок, уповільнення темпу мовлення, отже і більш чітку артикуляцію. Проте слід зауважити, що як п'ятикрокові, так і трикрокові вправи сприяють формуванню диференційної чутливості, нормативних слухових еталонів, отже і ФК у читанні вголос.

При опрацюванні будь-якого фонетичного тексту вважаємо принципово важливим проходження всіх ступенів формування звукового еталону і дотримання їх послідовності, оскільки нехтування одним із них унеможливить успішне формування звукового еталону [3, с. 53]; про це свідчить нездатність студентів чути помилки однокласників, а також і свої власні, як на початку вступного корективного курсу (ВКК), так і після його завершення. Застосування п'ятикрокового та трикрокового прийомів рекомендовано як під час аудиторних занять, так і у самостійній роботі студентів. Викладач має навчити студентів працювати за цими прийомами і акцентувати увагу на необхідності виконання передбачених кроків і дотримання їх послідовності під час самостійної роботи.

Особливості розроблених нами вправ можуть бути враховані при організації та проведенні ВКК, а також у ході подальшого вдосконалення фонетичної компетентності як під час аудиторних занять, так і в самостійній роботі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Артемов, В. А. (1969). *Психология обучения иностранным языкам*. Москва, Российская Федерация: Просвещение.
2. Валігура, О. Р. (2010). *Лінгвокогнітивні і комунікативні основи фонетичної інтерференції* (експериментально-фонетичне дослідження англійського мовлення українців) (Докторська дисертація). Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна.

3. Гутник, В. М. (2017). *Формування фонетичної компетенції у майбутніх учителів німецької мови у комунікативному вступному корективному курсі* (Кандидатська дисертація). Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна.

4. Bausch, K.-R., Christ, H., Krumm H.-J. (2007). *Handbuch Fremdsprachenunterricht*. Tübingen und Basel, Deutschland: A. Francke Verlag.

5. Cauneau, I. (1992). *Hören – Brummen – Sprechen. Hören und Ausspracheschulung*. Fremdsprache Deutsch. Heft 7. Berlin, Deutschland: Erich Schmidt Verlag. Hirschfeld, U. (1992). *Wer nicht hören will ... Phonetik und verstehendes Hören*. Fremdsprache Deutsch. – Heft 7. Berlin, Deutschland: Erich Schmidt Verlag.

6. Hirschfeld, U. (1992) *Wer nicht hören will ... Phonetik und verstehendes Hören*. Fremdsprache Deutsch. Heft 7. München, Deutschland: Verlag Klett Edition Deutsch.

7. Storch, G. *Deutsch als Fremdsprache* (2001). *Eine Didaktik. Theoretische Grundlagen und praktische Unterrichtsgestaltung*. München, Deutschland: Fink.

8. Trubezkoy, N. S. (1989). *Grundzüge der Phonologie*. 7. Aufl. Göttingen, Deutschland: Vandenhoeck&Ruprecht.

AUTHENTICITY IN AN AVIATION ENGLISH CLASSROOM

Yevheniia Tokar, Inna Fainman (Kropyvnytskyi, Ukraine)

Foreign language teachers constantly face a challenging task of motivating their students. Teaching materials used in the course are of crucial importance in achieving this goal. The materials applied in teaching ESP, and aviation English in particular, are more likely to capture the interest and stimulate students if characterized by authenticity, that helps students to be exposed to actual natural language, thus making learning more meaningful. As House states, authentic materials help “link the formal, and to some extent artificial, environment of the classroom with the real world in which we hope our students will eventually be using the language they are learning” [3, p. 53-70].

Having emphasized the role of authentic materials in English for Specific Purposes (ESP), Fiorito states that the reason for this is that the focus of the ESP classroom lies on the (con-) text, rather than grammar or language structures [1]. Moreover, the ESP classroom appears to be “a very suitable platform for the implementation and introduction of authentic material” [5, p. 4], propagating learner-centered teaching approach.

Nunan (1999) defines authentic materials as spoken or written language data that has been produced in the course of genuine communication, and not specifically written for purposes of language teaching [4].

Gebhard (1996) gives examples of authentic materials EFL/ ESL teachers use, classifying them as follows [2]:

1. Authentic Listening/ Viewing Materials – TV commercials, quiz shows, cartoons, news clips, comedy shows, movies, soap operas, professionally audio-taped short stories and novels, radio ads, songs, documentaries, and sales pitches.